

EUROPEJSKIE POROZUMIENIE**w sprawie szkolenia i kształcenia pielęgniarek,**

sporządzone w Strasburgu dnia 25 października 1967 r.

W imieniu Rzeczypospolitej Polskiej

PREZYDENT RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

podaje do publicznej wiadomości:

W dniu 25 października 1967 r. zostało sporządzone w Strasburgu Europejskie porozumienie w sprawie szkolenia i kształcenia pielęgniarek w następującym brzmieniu:

*Przekład***EUROPEJSKIE POROZUMIENIE****w sprawie szkolenia i kształcenia pielęgniarek**

Państwa członkowskie Rady Europy, sygnatariusze niniejszego porozumienia,

uznając, że celem Rady Europy jest dążenie do osiągnięcia większej jedności między jej członkami, mając, między innymi, na uwadze ułatwienie im postępu społecznego oraz podnoszenie kondycji społecznej swoich narodów poprzez podejmowanie odpowiednich działań,

nawiązując do podpisanych już, w ramach Rady, konwencji sprzyjających temu celowi, a zwłaszcza Europejskiej Karty Społecznej, podpisanej 18 października 1961 r., oraz Europejskiej konwencji o establish-

EUROPEAN AGREEMENT**on the instruction and education of nurses**

The member States of the Council of Europe, signatory hereto,

Considering that the aim of the Council of Europe is to achieve a greater unity between its Members for the purpose, among others, of facilitating their social progress and promoting the social well-being of their populations by means of appropriate action;

Having regard to the Conventions furthering this purpose already concluded within the framework of the Council, in particular the European Social Charter, signed on 18th October 1961, and the European Con-

mencie, podpisanej 13 grudnia 1955 r.,

wyrażając przekonanie, że podpisanie regionalnego porozumienia w sprawie harmonizacji szkolenia i kształcenia pielęgniarek przyczyni się do postępu społecznego i zagwarantuje poziom fachowy pielęgniarek niezbędny dla ich zatrudnienia na terytorium każdej z Umawiających się Stron na równych prawach z obywatelami danego kraju,

uznając za konieczne ustalenie podstawowych standardów,

uzgodniły, co następuje:

Artykuł 1

1. Każda z Umawiających się Stron zastosuje się lub — jeśli kształcenie pielęgniarek nie podlega jej kontroli — zaleci odnośnym władzom stosowanie postanowień regulujących zasady szkolenia i kształcenia pielęgniarek, określone w załączniku do niniejszego porozumienia.

2. W rozumieniu niniejszego porozumienia zamierza się objąć nim tylko „personel pielęgniarski z przeszkoleniem ogólnym”, zarówno męski, jak i żeński, wyłączając personel wyszkolony jedynie w dziedzinie zdrowia publicznego, opieki nad noworodkiem i chorymi dziećmi, położnictwa lub zdrowia psychicznego.

Artykuł 2

Każda z Umawiających się Stron przekaze Sekretarzowi Generalnemu Rady Europy listę swoich władz lub innych organów uprawnionych do wydawania świadectw ukończenia szkolenia i kształcenia w zakresie pielęgniarstwa, odpowiadającego przynajmniej tym standardom, które zostały określone w załączniku I do niniejszego porozumienia.

Artykuł 3

1. Po wejściu w życie niniejszego porozumienia, zgodnie z artykułem 5, Komitet Ministrów Rady Europy, zasiadający w liczbie członków ograniczonej do Przedstawicieli Umawiających się Stron, będzie odpowiedzialny za dalsze opracowanie przepisów zawartych w załączniku I do niniejszego porozumienia, zgodnie z aktualnym stanem rozwoju w tej dziedzinie.

2. Sekretarz Generalny Rady Europy powiadomi każdą z Umawiających się Stron o każdej zmianie lub rozszerzeniu przepisów zawartych w załączniku, jednogłośnie przyjętych przez Komitet Ministrów, o którym mowa w poprzednim ustępie; wejdą one w życie po upływie trzech miesięcy od dnia, w którym Sekretarz Generalny zostanie powiadomiony przez Umawiające się Strony o przyjęciu przez nie zmiany lub rozszerzenia.

Artykuł 4

1. Porozumienie jest otwarte do podpisu dla państw członkowskich Rady Europy, które mogą zostać stronami niniejszego porozumienia przez:

vention on Establishment, signed on 13th December 1955;

Being convinced that the conclusion of a regional Agreement on the harmonisation of the instruction and education of nurses will promote social progress and guarantee the standard of the nurses required for their establishment in the territory of other Contracting Parties on an equal footing with those countries' nationals;

Considering it necessary to lay down minimal standards,

Have agreed as follows:

Article 1

1. Each Contracting Party shall apply or, if the education of nurses is not under its direct control, recommend the competent authority to apply the provisions governing the instruction and education of nurses set out in Annex I to this Agreement.

2. For the purpose of this Agreement, nurses shall be intended to include only „general trained nurses”, male or female. Those nurses whose training is solely within the field of public health, infants' and sick children's nursing, obstetrics or mental health are excluded.

Article 2

Each Contracting Party shall communicate to the Secretary General of the Council of Europe a list of its authorities or other bodies authorised to certify the accomplishment of a nurse's instruction and education satisfying at least the standards laid down in Annex I to this Agreement.

Article 3

1. After the entry into force of this Agreement in accordance with Article 5, the Committee of Ministers of the Council of Europe sitting with its membership limited to the Representatives of the Contracting Parties, shall be responsible for the further elaboration of the regulations contained in Annex I to this Agreement in accordance with the current developments in this field.

2. Any modification or extension of the regulations contained in Annex I unanimously approved by the Committee of Ministers referred to in the preceding paragraph shall be communicated by the Secretary General of the Council of Europe to the Contracting Parties and shall enter into force three months after the date on which the Secretary General is notified by the Contracting Parties of their approval of the modification or extension.

Article 4

1. This Agreement shall be open to signature by the member States of the Council of Europe, who may become Parties to it either by:

- (a) podpisanie bez zastrzeżeń co do ratyfikacji lub przyjęcia albo
- (b) podpisanie z zastrzeżeniami co do ratyfikacji lub przyjęcia, po którym nastąpi ratyfikacja albo przyjęcie.

2. Dokumenty ratyfikacyjne lub przyjęcia składa się Sekretarzowi Generalnemu Rady Europy.

Artykuł 5

1. Niniejsze porozumienie wejdzie w życie po upływie trzech miesięcy od dnia, w którym trzy państwa członkowskie Rady Europy staną się stronami niniejszego porozumienia zgodnie z postanowieniami artykułu 4.

2. W odniesieniu do któregośkolwiek z państw członkowskich, które sukcesywnie podpisze porozumienie bez zastrzeżeń co do ratyfikacji albo przyjęcia lub które je ratyfikuje albo przyjmie, porozumienie wejdzie w życie po upływie trzech miesięcy od dnia złożenia takiego podpisu lub złożenia dokumentu ratyfikacyjnego albo przyjęcia.

Artykuł 6

1. Po wejściu w życie niniejszego porozumienia Komitet Ministrów Rady Europy może zaprosić każde państwo nie będące członkiem Rady Europy do przystąpienia do niniejszego porozumienia.

2. Przystąpienie takie zostanie dokonane przez złożenie u Sekretarza Generalnego Rady Europy dokumentu przystąpienia, które wejdzie w życie po upływie trzech miesięcy od dnia jego złożenia.

Artykuł 7

1. Każda z Umawiających się Stron może, w czasie składania podpisu lub składania dokumentu ratyfikacyjnego, przyjęcia lub przystąpienia, oświadczyć, że skorzysta z jednego lub kilku zastrzeżeń przewidzianych w załączniku II do niniejszego porozumienia.

2. Każda z Umawiających się Stron może w całości lub częściowo wycofać zastrzeżenie, jakiego dokonała zgodnie z poprzednim ustępem, przez złożenie oświadczenia skierowanego do Sekretarza Generalnego Rady Europy, które będzie obowiązywać od dnia jego otrzymania.

Artykuł 8

Załączniki stanowią integralną część niniejszego porozumienia.

Artykuł 9

1. Każda z Umawiających się Stron może, w czasie składania podpisu lub składania dokumentu ratyfikacyjnego, przyjęcia lub przystąpienia, określić terytorium lub terytoria, do których niniejsze porozumienie ma zastosowanie.

(a) signature without reservation in respect of ratification or acceptance, or

(b) signature with reservation in respect of ratification or acceptance, followed by ratification or acceptance.

2. Instruments of ratification or acceptance shall be deposited with the Secretary General of the Council of Europe.

Article 5

1. This Agreement shall enter into force three months after the date on which three member States of the Council shall have become Parties to the Agreement, in accordance with the provisions of Article 4.

2. As regards any member States who shall subsequently sign the Agreement without reservation in respect of ratification or acceptance or who shall ratify or accept it, the Agreement shall enter into force three months after the date of such signature or after the date of deposit of the instrument of ratification or acceptance.

Article 6

1. After the entry into force of this Agreement, the Committee of Ministers of the Council of Europe may invite any non-member State to accede thereto.

2. Such accession shall be effected by depositing with the Secretary General of the Council of Europe an instrument of accession which shall take effect three months after the date of its deposit.

Article 7

1. Any Contracting Party may, at the time of signature or when depositing its instrument of ratification, acceptance or accession, declare that it avails itself of one or more of the reservations provided for in Annex II to this Agreement.

2. Any Contracting Party may wholly or partly withdraw a reservation it has made in accordance with the foregoing paragraph by means of a declaration addressed to the Secretary General of the Council of Europe, which shall become effective as from the date of its receipt.

Article 8

The Annexes shall be an integral part of this Agreement.

Article 9

1. Any Contracting Party may at the time of signature or when depositing its instrument of ratification, acceptance or accession, specify the territory or territories to which this Agreement shall apply.

2. Każda z Umawiających się Stron, w czasie składania dokumentu ratyfikacyjnego, przyjęcia lub przystąpienia lub też w jakimkolwiek późniejszym terminie, może, poprzez złożenie deklaracji skierowanej do Sekretarza Generalnego Rady Europy, rozszerzyć niniejsze porozumienie na jakiegokolwiek inne terytorium lub terytoria określone w deklaracji, za których stosunki międzynarodowe jest odpowiedzialna i w których imieniu jest uprawniona do podejmowania zobowiązań.

3. Każda deklaracja złożona stosownie do postanowień poprzedniego ustępu może, w odniesieniu do każdego terytorium określonego w takiej deklaracji, zostać wycofana zgodnie z procedurą, o której mowa w artykule 10 niniejszego porozumienia.

Artykuł 10

1. Porozumienie niniejsze zawarte jest na czas nieokreślony.

2. Każda z Umawiających się Stron może, w zakresie, w jakim jej to dotyczy, wypowiedzieć swoje przystąpienie do porozumienia w drodze notyfikacji skierowanej do Sekretarza Generalnego Rady Europy.

3. Takie wypowiedzenie wejdzie w życie po upływie sześciu miesięcy od dnia otrzymania przez Sekretarza Generalnego notyfikacji.

Artykuł 11

Sekretarz Generalny Rady Europy notyfikuje wszystkim członkom Rady oraz wszystkim innym państwom, które przystąpiły do niniejszego porozumienia:

- (a) każdy podpis złożony bez zastrzeżeń co do ratyfikacji albo przyjęcia,
- (b) każdy podpis złożony z zastrzeżeniem co do ratyfikacji albo przyjęcia,
- (c) złożenie każdego dokumentu ratyfikacyjnego, przyjęcia albo przystąpienia,
- (d) każdą datę wejścia w życie zmian lub rozszerzeń, o których mowa w artykule 3 ustęp 2,
- (e) każdą datę wejścia w życie niniejszego porozumienia zgodnie z artykułem 5,
- (f) każde powiadomienie otrzymane zgodnie z postanowieniami artykułu 2,
- (g) każdą notyfikację otrzymaną zgodnie z postanowieniami artykułu 7,
- (h) każdą deklarację otrzymaną zgodnie z postanowieniami artykułu 9,
- (i) każdą notyfikację otrzymaną zgodnie z postanowieniami artykułu 10 i termin wejścia w życie wypowiedzenia.

Na dowód czego, niżej podpisani, należycie upoważnieni, podpisali niniejsze porozumienie.

Sporządzono w Strasburgu dnia 25 października 1967 r. w jednym egzemplarzu w językach angielskim i francuskim, przy czym obydwa teksty są jednakowo

2. Any Contracting Party may, when depositing its instrument of ratification, acceptance or accession or at any later date by declaration addressed to the Secretary General of the Council of Europe, extend this Agreement to any other territory or territories specified in the declaration and for whose international relations it is responsible or on whose behalf it is authorised to give undertakings.

3. Any declaration made in pursuance of the preceding paragraph may, in respect of any territory mentioned in such declaration, be withdrawn according to the procedure laid down in Article 10 of this Agreement.

Article 10

1. This Agreement shall remain in force indefinitely.

2. Any Contracting Party may, in so far as it is concerned, denounce this Agreement by means of a notification addressed to the Secretary General of the Council of Europe.

3. Such denunciation shall take effect six months after the date of receipt by the Secretary General of such notification.

Article 11

The Secretary General of the Council of Europe shall notify the member States of the Council and any State which has acceded to this Agreement of:

- (a) any signature without reservation in respect of ratification or acceptance;
- (b) any signature with reservation in respect of ratification or acceptance;
- (c) the deposit of any instrument of ratification, acceptance or accession;
- (d) any date of entry into force of the modifications or extensions referred to in Article 3 (2);
- (e) any date of entry into force of this Agreement in accordance with Article 5;
- (f) any communication received in pursuance of the provisions of Article 2;
- (g) any notification received in pursuance of the provisions of Article 7;
- (h) any declaration received in pursuance of the provisions of Article 9;
- (i) any notification received in pursuance of the provisions of Article 10 and the date on which denunciation takes effect.

In witness whereof the undersigned, being duly authorised thereto, have signed this Agreement.

Done at Strasbourg, this 25th day of October 1967, in English and French, both texts being equally authoritative, in a single copy which shall remain deposited

autentyczne; oryginał zostanie złożony w archiwach Rady Europy. Sekretarz Generalny Rady Europy prześle uwierzytelnione odpisy każdemu z sygnatariuszy i każdemu przystępującemu państwu.

in the archives of the Council of Europe. The Secretary General of the Council of Europe shall transmit certified copies to each of the signatory and acceding States.

Załącznik I

Annex I

PODSTAWOWE STANDARDY SZKOLENIA I KSZTAŁCENIA PIELĘGNIAREK

MINIMAL STANDARDS FOR THE INSTRUCTION AND EDUCATION OF NURSES

Rozdział I

Chapter I

Definicja funkcji pielęgniarek z przeszkoleniem ogólnym

Definition of the functions of general trained nurses

1. Pielęgniarka z przeszkoleniem ogólnym wykonuje, zgodnie z państwowym prawodawstwem, następujące podstawowe funkcje:

1. The general trained nurse exercises in conformity with the national legislation the following essential functions:

- a) sprawuje fachową opiekę pielęgniarską nad pacjentami, zgodną z wymogami oraz fizycznymi, emocjonalnymi i duchowymi potrzebami pacjenta, bez względu na to, czy opieka sprawowana jest w instytucjach opieki zdrowotnej, domu, szkole czy miejscu pracy,
- b) obserwuje sytuacje i stany fizyczne oraz emocjonalne, mające istotny wpływ na zdrowie, oraz przekazuje swoje obserwacje innym członkom zespołu opieki zdrowotnej,
- c) szkoli i pełni rolę wiodącą dla personelu pomocniczego, od którego wymaga się zaspokajania potrzeb z zakresu opieki pielęgniarskiej we wszystkich instytucjach zdrowotnych.

- (a) giving skilled nursing care to persons as required in accordance with the physical, emotional and spiritual needs of the patient, whether that care is given in health institutions, homes, schools, places of work;

- (b) observing physical and emotional situations and conditions which have significant bearing on health and communicating those observations to other members of the health team;

- (c) training and giving guidance to auxiliary personnel who are required to fulfil the nursing service needs of all health agencies.

2. Funkcje te obejmują także ocenę potrzeb pielęgniarskich indywidualnego pacjenta oraz wyznaczanie personelu do opieki zgodnie z potrzebami danego pacjenta w określonym czasie.

2. This also involves an evaluation of the nursing needs of a particular patient and assigning personnel in accordance with the needs of that patient at a particular time.

Rozdział II

Chapter II

Wykształcenie wymagane od kandydatów ubiegających się o przyjęcie do szkół pielęgniarskich

Educational standard required of candidates for admission to schools of nursing

Kandydaci ubiegający się o przyjęcie do szkół pielęgniarskich powinni, z reguły, reprezentować poziom kultury i rozwoju intelektualnego równy poziomowi przynajmniej 10 lat wykształcenia ogólnego. Dlatego też powinni oni posiadać ogólnie uznawane świadectwo ukończenia szkoły na tym poziomie lub muszą zdać egzamin wstępny o równorzędnym poziomie.

Candidates for admission to schools of nursing shall normally have reached a cultural and intellectual standard equivalent to at least that of the 10th year of general education. They shall therefore either possess a recognised school certificate signifying the completion of such general education, or must have passed an official entrance examination of an equivalent standard.

Rozdział III

Chapter III

Okres i program kształcenia

Duration and content of the educational programme

Program kształcenia pielęgniarek powinien obejmować minimum 4600 godzin nauki pielęgniarstwa podstawowego. Przynajmniej połowa czasu przeznaczanego na naukę powinna być poświęcona na szkolenie kliniczne (praktykę) (patrz część B). Niemniej jednak liczba godzin szkolenia teoretycznego i formalnego (patrz część A) nie powinna być mniejsza od 1/3 całego programu szkolenia.

Nurses shall have a minimum of 4,600 hours basic nursing education. At least half the total time shall be devoted to clinical instruction (practical experience) (see B below). However, the number of hours of theoretical and formal instruction (see A below) shall not be less than one third of the total educational programme.

A. Szkolenie teoretyczne i formalne

Szkolenie powinno obejmować wszystkie aspekty pielęgniarstwa, jak również profilaktykę chorób, oświatę zdrowotną, rehabilitację, działanie leków i podawanie leków oraz zagadnienia żywienia i dietetyki, a także udzielanie pierwszej pomocy, reanimację i teorię transfuzji krwi.

Teoria i praktyka powinny być koordynowane i integrowane w trakcie realizacji programu.

Przedmioty, które powinny być objęte programem, można podzielić na dwie następujące grupy:

1. Pielęgniarstwo

- Orientacja zawodowa i etyka
- Ogólne pojęcie zdrowia i zasady pielęgnowania
- Zasady opieki pielęgniarskiej w dziedzinie:
  - medycyny ogólnej i specjalizacji medycznych
  - chirurgii ogólnej i specjalizacji chirurgicznych
  - opieki nad dziećmi i pediatrii
  - opieki nad matką i noworodkiem
  - zdrowia psychicznego i psychiatrii
  - opieki nad starszymi i geriatrii

2. Nauki podstawowe

- Anatomia i fizjologia
- Patologia ogólna
- Bakteriologia, wirusologia, parazytologia
- Biofizyka i biochemia
- Higiena
  - medycyna zapobiegawcza
  - oświata zdrowotna
- Nauki społeczne
  - socjologia
  - psychologia
  - zasady zarządzania
  - zasady nauczania (dydaktyka)
  - ustawodawstwo społeczne i zdrowotne
  - prawne aspekty pielęgniarstwa.

B. Szkolenie kliniczne (praktyka kliniczna)

Praktyka powinna obejmować wszystkie aspekty roli pielęgniarek, łącznie z profilaktyką chorób, oświatą zdrowotną, pierwszą pomocą, reanimacją i transfuzją krwi.

Powinna ona obejmować także:

- medycynę ogólną i specjalizacje medyczne
- chirurgię ogólną i specjalizacje chirurgiczne
- opiekę nad dziećmi i pediatrię
- opiekę macierzyńską
- zdrowie psychiczne i psychiatrię (w wyspecjalizowanych placówkach, jeśli to możliwe)
- opiekę nad starszymi i geriatrię.

A. Theoretical and formal instruction

Instruction shall include all aspects of nursing, as well as the prevention of sickness, health education, rehabilitation, drug action and administration of drugs and problems of nutrition and dietetics, and also first aid, resuscitation and the theory of blood transfusion.

Theory and practice shall be co-ordinated and integrated throughout the programme.

The subjects to be included in the curriculum may be grouped under two headings:

1. Nursing

- Professional orientation and ethics
- General principles of health and nursing
- Principles of nursing care in relation to:
  - general medicine and medical specialities
  - general surgery and surgical specialities
  - care of children and pediatrics
  - maternity care
  - mental health and psychiatry
  - care of the aged and geriatrics.

2. Fundamental Sciences

- Anatomy and physiology
- General pathology
- Bacteriology, virology, parasitology
- Biophysics and biochemistry
- Hygiene:
  - preventive medicine
  - health education.
- Social Sciences:
  - sociology
  - psychology
  - principles of administration
  - principles of teaching
  - social and health legislation
  - legal aspects of nursing.

B. Clinical instruction (practical experience)

Practical experience shall cover all aspects of the nurse's role, including the prevention of sickness, health education, first aid, resuscitation and blood transfusion.

It shall include:

- General medicine and medical specialities
- General surgery and surgical specialities
- Care of children and pediatrics
- Maternity care
- Mental health and psychiatry (in a specialised service if possible)
- Care of the aged and geriatrics.

Należy rozważyć następujące czynniki przy wyborze tych dziedzin:

1. Zdobyte doświadczenie praktyczne powinno mieć wartość edukacyjną. Dlatego niezbędne jest posiadanie:

- dobrze wyszkolonego personelu zapewniającego zadowalającą opiekę pielęgniarską,
- odpowiednią bazę, wyposażenie i zaopatrzenie, zapewniające opiekę pielęgniarską nad pacjentami.

2. We wszystkich oddziałach lub jednostkach, do których przydzielane są uczennice szkół pielęgniarskich na okres odbywania praktyki, powinna być przez cały okres przynajmniej jedna wykwalifikowana pielęgniarka, prowadząca nadzór, oraz wystarczająca liczba personelu pomocniczego, aby uniknąć podejmowania przez uczniów zadań nie mających wartości edukacyjnej z pielęgniarskiego punktu widzenia.

3. Wykwalifikowane pielęgniarki w oddziałach lub w jednostkach zatwierdzonych do realizacji praktyk powinny pomagać w nadzorowaniu i szkoleniu uczniów, za których odpowiedzialny jest personel dydaktyczny.

Rozdział IV

Wymagania, które powinny być spełnione przy organizacji szkół pielęgniarskich

W celu odpowiedniej realizacji programów kształcenia pielęgniarek organizacja i funkcjonowanie szkoły muszą spełniać następujące warunki:

A. Zarządzanie szkołą pielęgniarską

Zarządzanie szkołą powinno być powierzone lekarzowi ogólnemu lub pielęgniarce z przygotowaniem dydaktycznym i administracyjnym.

B. Personel dydaktyczny

Szkolenie musi być prowadzone przez wykwalifikowanych nauczycieli: lekarzy, pielęgniarki i specjalistów różnych dyscyplin. Każda szkoła musi zatrudniać przynajmniej jedną wykwalifikowaną pielęgniarkę posiadającą przynajmniej roczne przeszkolenie przygotowujące do pracy dydaktycznej w zakresie pielęgniarstwa.

C. Finansowanie szkoły

Należy wyraźnie określić wysokość funduszy przeznaczonych na pokrycie kosztów bezpośrednio związanych ze szkoleniem pielęgniarek, np. wynagrodzenia dla wykładowców i zakup sprzętu dydaktycznego.

Rozdział V

Dokumentacja ukończenia programu nauczania

A. Dokumentacja dotycząca przebiegu nauki powinna być zachowana, a jej autentyczność zagwarantowana przez kompetentne władze. Powinna ona obejmować:

The following factors shall be taken into account in choosing such fields:

1. The experience gained shall be of educational value. It is therefore necessary to have:

- sufficient trained staff to ensure that the nursing care is satisfactory;
- adequate and satisfactory physical facilities, equipment and supplies for the nursing care of patients.

2. In all departments or units to which student nurses are assigned during the practical experience there shall be at all times at least one qualified nurse to provide supervision, and sufficient additional staff to ensure that the student does not undertake tasks which have no nursing educational value.

3. Qualified nurses in departments or units approved as fields of practical experience shall assist in the supervision and instruction of the students for whom the tutorial staff is responsible.

Chapter IV

Requirements for the organisation of the school of nursing

In order that the proposed schemes of nursing education may be adequately carried out the organisation and operation of the school has to meet the following requirements:

A. Administration of the school of nursing

The administration of the school shall be placed under the direction of a medical practitioner or a nurse who is competent in teaching and administration.

B. Teaching staff

The instruction shall be given by qualified teachers: doctors, nurses and specialists in various disciplines. Each school should have on its staff at least one qualified nurse who has received training of at least one year's duration which qualified her in the teaching of nursing.

C. School finances

The sum of money available to meet expenditure directly attributable to nurse training, e.g. salaries of tutors and cost of teaching equipment, should be clearly identifiable.

Chapter V

Evidence of completion of the education programme

A. A school record shall be kept for each student, the authenticity of which would be guaranteed by the competent authority stating:

- szczegóły dotyczące odbytych kursów,
- wyniki testów i egzaminów,
- ocenę uzdolnień osobistych i zawodowych, wykazanych przez ucznia w trakcie nauki.

B. Końcowy egzamin powinien obejmować pisemne, praktyczne i ustne testy, a jego pozytywny wynik powinien być wpisany do świadectwa.

Załącznik II

Każda z Umawiających się Stron może oświadczyć, że zastrzega sobie prawo do:

- (1) nieprzestrzegania postanowień rozdziału II załącznika I, zakładając, że kandydaci mogą osiągnąć poziom kulturalny i intelektualny równy poziomowi ośmiu lat wykształcenia ogólnego;
- (2) nieprzestrzegania postanowień rozdziału II załącznika I, stwierdzając, że kandydaci nie muszą posiadać ogólnie uznanego świadectwa ukończenia szkoły;
- (3) nieprzestrzegania postanowień rozdziału III załącznika I, określając inną liczbę godzin szkolenia teoretycznego i formalnego niż ta, o której mowa w tym rozdziale;
- (4) nieprzestrzegania postanowień rozdziału III załącznika I:
  - (i) uznając w programie nauki i szkolenia praktycznego opiekę nad matką i noworodkiem, zdrowie psychiczne i psychiatrię oraz opiekę nad starszymi i geriatrię za przedmioty fakultatywne, albo
  - (ii) zastrzegając, że zdrowie psychiczne i psychiatria nie będą wchodzić w zakres szkolenia klinicznego.

ZALECENIA

I. Minimalny wiek wymagany przy ubieganiu się o przyjęcie do szkół pielęgniarskich

Nie należy ustalać sztywnej granicy minimalnego wieku przy przyjmowaniu kandydatów do szkół pielęgniarskich. W krajach, w których wykształcenie ogólne jest objęte programem szkoły, wiek kandydatów ubiegających się o przyjęcie może być znacznie niższy niż tam, gdzie wykształcenie ogólne jest warunkiem niezbędnym. Dojrzałość również zależy od warunków społecznych i klimatycznych.

Na ogół uczniowie nie powinni stykać się z pacjentami i środowiskiem szpitalnym przed ukończeniem 17—19 roku życia, w zależności od kraju.

II. Poziom wykształcenia wymagany od kandydatów ubiegających się o przyjęcie do szkół pielęgniarskich (patrz załącznik I do porozumienia, rozdział II)

Ukończenie 10-letniej szkoły ogólnokształcącej nie jest obowiązkowe, jeśli poziom wykształcenia osiągnięty w krótszym okresie odpowiada wymaganemu poziomowi rozwoju kulturalnego i intelektualnego.

- details of courses attended
- test and examination results
- an appreciation of the personal and professional aptitudes revealed by the student in the course of the studies.

B. The final examination shall comprise written, practical and oral tests, and its successful result should be certificated.

Annex II

Any Contracting Party may declare that it reserves the right:

- (1) to derogate from the provisions of Chapter II of Annex I by providing that candidates may have reached a cultural and intellectual standard equivalent to eight years of general education;
- (2) to derogate from the provisions of Chapter II of Annex I by providing that candidates need not possess a recognised school certificate;
- (3) to derogate from the provisions of Chapter III of Annex I by providing a number of hours of theoretical and formal instruction other than that referred to in that Chapter;
- (4) to derogate from the provisions of Chapter III of Annex I:
  - (i) by retaining as optional subjects in the curriculum and in practical training, maternity care, mental health and psychiatry and care of the aged and geriatrics, or
  - (ii) by providing that clinical instruction shall not cover mental health and psychiatry.

RECOMMENDATIONS

I. Minimum age required for admission to schools of nursing

No hard and fast minimum age for admission to a school of nursing should be laid down. In countries where general education is included in the programme, the age of entry may be considerably lower than when such general education is regarded as a prerequisite. Maturity also depends on social and climatic conditions.

In general, students should not come in contact with patients and with the hospital atmosphere until an age varying from 17 to 19 according to the country.

II. Educational standard required of candidates for admission to schools of nursing (cf. Agreement, Annex I, Chapter II)

The duration of 10 years of general education is not obligatory if the educational standard reached after a shorter duration has an equivalent cultural and intellectual level.

III. Okres i program kształcenia (patrz załącznik I do porozumienia, rozdział III, ustęp 1)

Jeśli ogólna liczba godzin nauki wynosi więcej niż 4600, zalecane proporcje muszą być respektowane jedynie w odniesieniu do minimalnej liczby godzin.

IV. Szkolenie praktyczne (patrz załącznik I do porozumienia, rozdział III B)

- (a) Dyrektor szkoły powinien zaproponować dziedziny szkolenia, a odpowiednie władze danego kraju powinny je zatwierdzić.
- (b) Dyrektor szkoły powinien zorganizować szkolenie praktyczne i zlecić nadzór nad jego realizacją personelowi wychowawczemu szkoły.
- (c) Postanowienie zawarte w ustępie 2, zgodnie z którym konieczne jest zapewnienie „wystarczającej liczby personelu pomocniczego, aby uniknąć podejmowania przez uczniów zadań nie mających wartości edukacyjnej z pielęgniarskiego punktu widzenia”, ma na celu zagwarantowanie uczniom szkół pielęgniarskich, że nie powstanie taka sytuacja, w której uczniowie mogliby mieć zleconą pracę, która nie wchodzi w zakres ich nauki, a która powinna być wykonywana przez inny personel.
- (d) Jeśli to możliwe, pielęgniarki, o których mowa w ustępie 3, powinny posiadać wykształcenie w dziedzinie dydaktyki pielęgniarskiej i zarządzania.
- (e) Następujące czynniki powinny być również brane pod uwagę:
  - liczba pacjentów w oddziale lub w jednostce,
  - zróżnicowanie obrazu klinicznego poszczególnych pacjentów,
  - efektywność zarządzania oddziałem lub jednostką,
  - dostępność programów szkolenia personelu pielęgniarskiego w miejscu pracy,
  - zalecana maksymalna liczba uczniów w oddziale czy jednostce,
  - stosowane metody dydaktyczne.

V. Wymagania, które powinny być spełnione przy organizacji szkoły pielęgniarskiej (patrz załącznik I do porozumienia rozdział IV)

(a) Zarządzanie szkołą pielęgniarską

Zespół składający się z pielęgniarek przeszkolonych w zakresie instruktażu oraz przedstawicieli innych dyscyplin, takich jak medycyna, kształcenie ogólne, administracja i nauki społeczne, powinien wspierać swoją wiedzą i radą administrację szkoły pielęgniarskiej.

(b) Personel dydaktyczny

Należy powołać opiekunów grup odpowiedzialnych za koordynację szkolenia teoretycznego i praktycznego. Opiekunami tymi powinny być pielęgniarki przygotowane do prowadzenia szkolenia teoretycznego i praktycznego oraz do nadzorowania przebiegu zajęć praktycznych. Powinny one wносить wkład osobisty w nauczanie i szkole-

III. Duration and content of educational programme (cf. Agreement, Annex I, Chapter III, first para.)

If the total number of hours of education are more than 4,600, the proportions indicated need only be respected in relation to the minimum number of hours.

IV. Practical experience (cf. Agreement, Annex I, Chapter III, B)

- (a) Fields of practical experience should be proposed by the director of the school and approved by the competent authority of each country.
- (b) Practical experience should be organised by the director of the school and placed under the supervision of the tutorial staff of the school.
- (c) The provision No. 2, which requires the existence of "sufficient additional staff to ensure that the student does not undertake tasks which have no nursing educational value", has the purpose of guaranteeing that the nursing students are not given work which does not enter into their field of education and which should be carried out by other personnel.
- (d) As far as possible the nurses mentioned under No. 3 should have received education in teaching nursing and administration.
- (e) The following factors should also be taken into consideration:
  - number of patients in the department or unit,
  - variety of clinical conditions presented by the patients,
  - efficiency of administration of the department or unit,
  - existence of programmes of in-service education for the nursing staff of the department or unit,
  - the maximum desirable number of students in the department or unit,
  - the teaching methods employed.

V. Requirements for the organisation of the school of nursing (cf. Agreement, Annex I, Chapter IV)

(a) Administration of the school of nursing

Administration of the school of nursing should normally have the support and advice of a body composed of nurses trained to give instruction and representatives of other disciplines such as medicine, general education, administration and the social sciences.

(b) Teaching staff

There should be tutors responsible for the application of the co-ordination of theoretical and practical instruction. Tutors should be nurses prepared to give theoretical and practical instruction and supervise practical experience. They should contribute to the students' education and professional training. The number of tutors should be related to

nie zawodowe uczniów. Liczba opiekunów powinna być zależna od liczby uczniów celem zapewnienia właściwego szkolenia i nadzoru. Proponuje się proporcję: jeden opiekun na 15 uczniów.

(c) Baza szkoły pielęgniarskiej

Należy zapewnić odpowiednio duże pomieszczenie dostosowane do liczby uczniów. Szkoła powinna posiadać następujące pomieszczenia: klasy, sale do zajęć praktycznych, małe sale do pracy w grupach, bibliotekę i laboratorium. Należy zabezpieczyć pojedyncze pomieszczenia biurowe dla określonej liczby pełnoetatowych pracowników administracyjnych i dla personelu dydaktycznego.

(d) Wyposażenie niezbędne dla personelu dydaktycznego

Należy zapewnić takie wyposażenie, które stworzyłoby możliwości stosowania nowoczesnych metod nauczania i które powinno być wykorzystywane w sposób maksymalny. Szczególny nacisk należy położyć na dostępność pomocy audiowizualnych.

VI. Dokumenty, którymi powinna legitymować się pielęgniarka

A. Zaświadczenie (dyplom lub inny dokument) autoryzowane przez rząd kraju wydania lub przez organ tego kraju desygnowany w tym celu;

B. Wyciąg z dokumentacji szkolnej

Wyciąg powinien określać:

- stan cywilny pielęgniarki
- odbyte kursy
- uzyskane wyniki;

C. Świadectwo znajomości języków obcych.

Po zapoznaniu się z powyższym porozumieniem, w imieniu Rzeczypospolitej Polskiej oświadczam, że:

- zostało ono uznane za słuszne, pod warunkiem zgłoszenia zastrzeżenia* według treści zamieszczonej w oddzielnym piśmie,
- jest przyjęte, ratyfikowane i potwierdzone,
- będzie niezmiennie zachowywane,

Na dowód czego wydany został akt niniejszy, opatrzony pieczęcią Rzeczypospolitej Polskiej.

Dano w Warszawie dnia 13 grudnia 1995 r.

the number of students in order to ensure proper instruction and supervision. A proportion of 15 students to each tutor is proposed.

(c) Facilities for the school of nursing

Adequate space should be available for the number of students in the school. The following teaching facilities should be provided: class and demonstration rooms, small rooms for group work, library and laboratory. Individual office space should be available according to the number of full-time administrative and teaching staff.

(d) Teaching equipment

Adequate equipment to enable modern methods of teaching to be used extensively should be provided. Particular emphasis should be placed on the availability of audio-visual aids.

VI. Documents to be produced by the nurse

A. A certificate (diploma or other document) authenticated by the Government of the country of issue or by the designated authority in that country;

B. An extract of the school record

This extract should comprise:

- the nurse's civil status,
- courses attended,
- results obtained;

C. Evidence of linguistic ability.

L.S.

Prezydent Rzeczypospolitej Polskiej: *L. Wałęsa*

Minister Spraw Zagranicznych: *W. Bartoszewski*

* Zastrzeżenie złożone w trakcie składania dokumentu ratyfikacyjnego: „Polska będzie korzystać do 2000 r. z zastrzeżenia, o którym mowa w pkt 3 załącznika II”.